

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

ГЛАДЕНКО ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ

УДК 338.45:621

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ІННОВАЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2011

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі організації виробництва та управління персоналом Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Перерва Петро Григорович,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
декан економічного факультету

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор
Тимофєєв Володимир Миколайович,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
завідувач кафедри економічного аналізу і обліку

кандидат економічних наук, доцент
Маслак Ольга Іванівна,
Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук,
завідувач кафедри економіки

Захист дисертації відбудеться «15» червня 2011р. о 13.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.050.02 в Національному технічному університеті «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 21, корпус У1, ауд.1001.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» за адресою: 61002, м. Харків, вул. Фрунзе, 21.

Автореферат розісланий «14» травня 2011 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

 Я.А. Максименко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних умовах глобалізації економіки, високих темпів технологічних змін з'являється певна залежність виробничо-комерційних можливостей промислових підприємств від темпів і масштабу інноваційної діяльності (ІД). Для успішної адаптації фінансово-господарської діяльності підприємств до вимог швидко змінного ринку, нових потреб споживачів особливого значення набувають методи, які дозволяють не тільки кількісно, але і якісно оцінити внутрішньофірмові інноваційні можливості з метою успішної протидії зовнішнім впливам і забезпечення ефективного управління ІД.

Все це значною мірою актуалізує завдання розвитку методичного і організаційного інструментарію в управлінні інноваціями з урахуванням специфіки української економіки і її наукомістких галузей, зокрема, машинобудування. Таке завдання може бути вирішено шляхом розробки, обґрунтування і практичного використання моделей ефективного моніторингу в якості функції управління, який набуває особливої значущості в умовах науково-технічного прогресу, економіки знань, високих технологій і підвищенні ролі і значення інформаційного забезпечення.

Питання аналізу, формування та використання системи моніторингу інноваційної діяльності (ІД) промислових підприємств досліджувалися у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема: І. Ансоффа, Н. Гончарової, А. Гриньова, Г. Жица, П. Завліна, В. Захарченко, С. Ільєнкової, С. Ілляшенка, Д. Кокуріна, Є. Лапіна, О. Лапка, В. Лоханової, О. Маслак, М. Меркулова, О. Мозенкова, Ю. Морозова, Е. Огороднікової, І. Отенко, П. Перерви, Б. Санто, Б. Твісса, В. Тимофєєва, А. Трофілової, П. Уайта, Р. Фатхутдінова, Т. Федосєєвої, Л. Федулової, Д. Черваньова, Н. Чухрай, Й. Шумпетера, А. Яковлева та ін.

Разом з тим, слід відзначити недостатню розробку комплексу задач, пов'язаних з моніторинговим обстеженням інноваційної сфери машинобудівних підприємств, не в повній мірі досліджені методологічні основи проведення моніторингу ІД, не визначені його місце і роль в управлінні інноваціями, недостатньо розроблено організаційно-методичне забезпечення моніторингу ІД, не проводиться оптимізація його інформаційних зв'язків з зовнішнім середовищем. Теоретична важливість зазначених задач, їх практична значущість для ефективної діяльності підприємств, організацій обумовили вибір теми дисертаційної роботи та окреслили коло питань, які в ній досліджуються.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри організації виробництва та управління персоналом НТУ «ХП» за планом фундаментальних досліджень МОН України: «Розробка організаційно-економічного механізму трансферу технологій» (2008-2010 рр., № ДР 0108U001455); „Формування організаційно-економічного механізму моніторингу інноваційної діяльності” (2011 р., № ДР 0111U002284), де здобувачем розроблено концептуальні основи моніторингу створення, дистрибуції та споживання технологічних інновацій.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є обґрунтування теоретичних основ, методичних рекомендацій і науково-практичних пропозицій з формування і реалізації механізму моніторингу інноваційної діяльності на прикладі машинобудівних підприємств Харківського регіону. Поставлена мета зумовила вирішення наступних завдань:

- розвинення та удосконалення понятійного апарату економічного моніторингу та моніторингу ІД;
- дослідження динаміки показників ІД машинобудівних підприємств, визначення і обґрунтування таких, що у найбільшому ступені впливають на кінцеві результати діяльності підприємств;
- розроблення науково-методичних засад моніторингу ІД з використанням адаптованої до завдань ІД збалансованої системи показників;
- обґрунтування критеріїв оцінки часткових та інтегральних показників моніторингу ІД на базі збалансованої системи показників;
- розроблення концептуальної схеми змістовно-структурного підходу до моніторингу ІД на машинобудівному підприємстві,
- розроблення механізму оперативного реагування на результати моніторингу ІД з використанням інтервального підходу;
- удосконалення методичних рекомендацій по моніторингу термінів виконання інноваційного проекту з використанням інтерполяційного поліному Лагранжа.

Об'єкт дослідження - процеси моніторингу інноваційної діяльності на підприємствах машинобудівної галузі.

Предмет дослідження – теоретичні основи, методичні положення по вдосконаленню організаційно-економічних засад моніторингу інноваційної діяльності на машинобудівних підприємствах.

Методи дослідження. Теоретичну і методологічну основу дослідження складають фундаментальні положення сучасної економічної теорії, наукові праці і методичні розробки провідних вчених в сфері ІД та моніторингу економічних процесів. При виконанні дисертаційного дослідження були використані загальнонаукові методи: факторного аналізу – при визначенні найбільш значущих показників ІД; системного підходу – при аналізі категоріального апарату та сучасних систем моніторингу економічних процесів; методи спостереження, порівняння, узагальнення і формалізації – для обґрунтування положень організаційного механізму моніторингу ІД на основі збалансованої системи показників; міжсистемного підходу, аналізу і синтезу – при побудові стратегічної BSC-карти підприємства та стратегічної BSC-карти окремих його підрозділів (каскадуванні цілей ІД); експертних оцінок – при проведенні моніторингу складових інноваційного потенціалу підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у наступному:

вперше:

- розроблено концептуальні засади моніторингу ІД з використанням адаптованої до завдань інноваційної діяльності збалансованої системи показників, що, на відміну від існуючого положення, дозволяє з більшою достовірністю відслідковувати основні напрями забезпечення ефективної ІД в збалансованому вигляді;

удосконалено:

- методичний підхід до формування бази моніторингових показників на основі всебічного врахування напрямків ІД підприємства та ранжування показників її оцінки на основі факто-

рного аналізу, що дозволяє виділити і обґрунтувати показники, які в найбільшому ступені впливають на кінцеві результати ІД підприємств;

- традиційні положення збалансованої системи показників, яка, на відміну від існуючого стану, включає в себе п'ять базових перспектив: знання, фінанси, технології, ринки та ресурси, використання яких в системі моніторингу ІД дозволяє забезпечити його комплексність та ефективність використання;

- концептуальну схему змістовно-структурного підходу до моніторингу ІД на машинобудівному підприємстві, який включає в себе, на відміну від традиційних положень, самостійно контролює складові ІД підприємства: моніторинг інноваційних зрушень на мікро- і макрорівні, моніторинг складових інноваційного потенціалу, моніторинг інноваційних процесів, моніторинг ефективності ІД;

- механізм оперативного реагування на результати моніторингу ІД, положення якого, на відміну від існуючої практики, дозволяють інтерпретувати результати моніторингового спостереження з використанням інтервального підходу, що дозволяє співставляти рівень та ефективність ІД машинобудівних підприємств і на цій основі підвищує точність розробки стратегії покращення ІД;

дістало подальший розвиток:

- сутність понять «економічний моніторинг» та «моніторинг ІД», які, на відміну від існуючих тлумачень, розглянуто як детальне циклічне спостереження за станом економічного об'єкту, що здійснюється на протязі певного часу з метою порівняння отриманої інформації з відповідними нормативами для надання об'єктивної оцінки предмету моніторингу, що дозволяє покращити розробку стратегії його розвитку і прогнозувати майбутній стан справ на підприємстві;

- методичні рекомендації з моніторингу виконання інноваційного проекту, які, на відміну від існуючих положень, розроблені з використанням графоаналітичного підходу на базі інтерполяційного поліному Лагранжа, що дозволяє реалізувати сценарний підхід до контролю за термінами виконання проектів і в цілому підвищити ефективність інноваційних зобов'язань машинобудівного підприємства.

Практичне значення дисертаційного дослідження полягає у використанні отриманих результатів для створення нових і реорганізації менш ефективних засобів моніторингу ІД на машинобудівних підприємствах. Самостійного практичного значення також набувають: методичні рекомендації по моніторингу виконання інноваційного проекту, методичні підходи до адаптації традиційних положень збалансованої системи показників до економічної діяльності вітчизняних підприємств. Розроблені положення дисертації рекомендовані Головним управлінням економіки Харківської облдержадміністрації до впровадження в роботу підприємств Харківської області (довідка №04-14/1894 від 15.07.2010р.), а також знайшли своє впровадження в ВАТ «ХЕЛЗ «Укрелектромаш» (акт впровадження від 17.03.2010р.), ДП ХМЗ «ФЕД» (акт впровадження від 22.12.2009р.), ВАТ «Електромашина» (м. Харків, акт від 05.02.2008р.), ВАТ «СКБ Укрелектромаш» (м. Харків, акт від 05.09.2008р.). Ряд теоретичних положень дисертації використовується у навчальних курсах «Інноваційний менеджмент», «Креативний менеджмент», «Трансфер технологій» у НТУ «ХП» (акт від 14.01.2011р).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійно виконаною науковою працею, у якій викладений підхід до вирішення проблеми моніторингу ІД підприємства. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримані здобувачем особисто. Особистий внесок в наукові праці, які опубліковані в співавторстві, вказаний в списку праць в кінці автореферату.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації доповідалися і отримали позитивний відгук на Міжнародних науково-практичних конференціях: «Конференція економістів, присвячена 20-річчю економічного факультету Мішкольцьського університету» (Мішкольц, Угорщина, 2007р.), «Проблеми і перспективи інноваційного розвитку економіки» (Скадовськ, 2007, Севастополь, 2008); «Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу» (м. Суми, 2009 і 2010рр.), «Актуальні проблеми розвитку економіки України в контексті глобалізаційних процесів» (Харків, 2009р.), «Інформаційні технології: наука, техніка, освіта, здоров'я» (Харків, 2008, 2009 і 2010рр.), «Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта» (Харків, 2010р.), «Стратегії інноваційного розвитку економіки: проблеми, перспективи, ефективність» (Харків, 2010р.), «B2B маркетинг» (Київ, 2011р.), «Розвиток економіки України в умовах глобалізації» (Харків, 2011р.).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковані в 21 науковій праці, у тому числі в 8 статтях у наукових фахових виданнях ВАК України.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, 3-х розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків і списку використаних джерел. Повний обсяг роботи складає 251 сторінку тексту. Робота містить 26 рисунків за текстом, 4 рисунки на 4 окремих сторінках; 32 таблиці за текстом, 5 таблиць на окремих 7 сторінках; 3 додатків на 21 сторінці, бібліографічний список літературних джерел зі 223 найменувань на 21 сторінці.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет і об'єкт дослідження, розкрито наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі «**Теоретико-методологічні засади моніторингу інноваційної діяльності промислового підприємства**» проведено дослідження термінологічної бази моніторингу ІД. Дослідження сутності поняття «моніторинг», «економічний моніторинг» та «моніторинг ІД» в наукових працях різних авторів дозволяє констатувати той факт, що немає єдності дослідників в визначенні цих понять. На основі розгляду існуючих трактовок терміну „економічний моніторинг” пропонуємо визначати сутність *економічного моніторингу* як детальне циклічне спостереження за станом економічного об'єкту (країни, галузі, регіону, підприємства), яке здійснюється на протязі певного часу з метою порівняння отриманої інформації з відповідними нормативами для надання об'єктивної оцінки предмету моніторингу, яка є підставою вироблення стратегії його розвитку і прогнозування майбутнього стану справ. На наш погляд, визначення, що пропонується, більш прийнятне для конкретного підприємства. Його дія направлена на відстежування і відповідне корегування мікропоказників економічного стану конкретного підприємства в з макро- та мезопоказниками розвитку країни, регіону, галузі, які безперечно впливають на економічні процеси, що відбуваються на промисловому підприємстві.

Одним з напрямків конкретизації завдань економічного моніторингу є система моніторингу ІД промислового підприємства, бачення сутності якого здобувачем зводиться до наступного. *Моніторинг інноваційної діяльності* - це циклічний процес відстежування змін, що відбуваються в системі ІД (як в цілому, так і в розрізі її складових), для встановлення статистичних закономірностей взаємообумовленого розвитку складових, вивчення частки вкладу кожної з них в загальний результат системної взаємодії, аналізу можливості цілеспрямованого розвитку ІД в рамках стратегічної концепції інноваційної діяльності підприємства. Схема проведення моніторингу ІД підприємства представлена на рис. 1.

Визначено основне завдання створення системи моніторингу ІД – оцінка реальних і потенційних можливостей підприємства в інноваційному розвитку таких, як наявність інформаційно-аналітичної бази для розробки інноваційних моделей розвитку підприємств, стратегій їх розвитку та взаємоув'язки інноваційної політики підприємства з регіональною та національною політикою.

Обґрунтовано переваги моніторингу ІД, як методу пізнавальної і наочно-практичної діяльності, перед іншими методами, що забезпечують адекватне оцінювання інноваційної ситуації і здійснюють ефективне прогнозування і вироблення оптимальних управлінських рішень. Серед них: різностороннє відображення стану і чинників інноваційної діяльності, оперативність і систематичність здобуття інформації, наочність представлення даних, стандартність процедури проведення моніторингового дослідження і форми представлення отриманої інформації. Доведено, що використання моніторингу ІД на підприємстві дозволить, по-перше, інтегрувати процеси стратегічного і оперативного планування ІД, по-друге, зробити їх наочними і об'єктивними, реалізувати механізм зворотного зв'язку в контурі управління, значно підвищивши якість управління підприємством в цілому.

У другому розділі **«Аналіз інноваційної діяльності промислових підприємств та формування системи її моніторингу на основі збалансованої системи показників»** доведено, що традиційні методи моніторингу і контролю, які зараз частіше всього використовуються на промислових підприємствах, не задовольняють потребу підприємства в оперативному реагуванні на зміни зовнішніх і внутрішніх інноваційних процесів в галузі. Для підвищення ефективності моніторингу ІД запропоновано використовувати одну з найбільш відомих моделей комплексної оцінки ефективності роботи промислового підприємства - збалансовану систему показників (ЗСП). Доведено, що традиційний вигляд ЗСП для вирішення завдань моніторингу ІД може бути дещо змінений і адаптований до завдань ІД, що, як нам уявляється, суттєво збільшить позитивну роль ЗСП в цьому процесі. Виходячи з цих посилок, виділено п'ять стратегічних напрямів ЗСП, максимально корельовані з її традиційними напрямками (табл.1). Нова перспектива ЗСП - «Ресурси», будучи речовою основою, визначає техніко-технологічну базу інноваційного потенціалу, яка надалі впливатиме на масштаби і темпи ІД. Важливість цієї перспективи підтверджується тим положенням, що ще на стадії поточного та перспективного планування ІД є нагальна потреба безпосереднього узгодження інноваційних побажань та ресурсних можливостей їх здійснення.

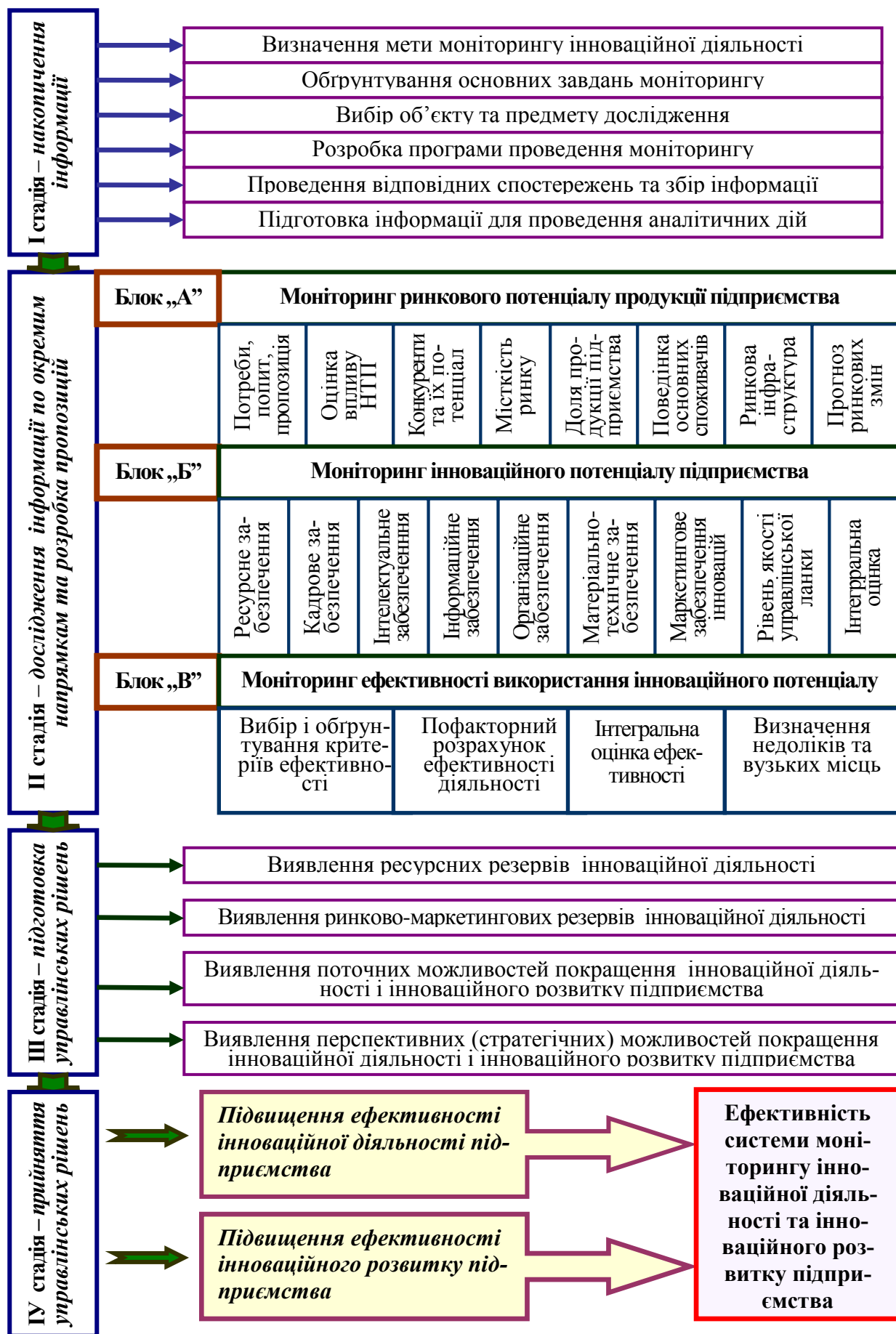

Рис. 1. Схема проведення моніторингу інноваційної діяльності та інноваційного розвитку машинобудівного підприємства

Напрями ЗСП, що пропонуються для моніторингу ІД та їх характеристика

Напрямок ЗСП, що пропонується	Напрямок традиційної ЗСП	Характеристика напрямку
Фінанси	Фінанси	Розширення джерел та можливостей фінансування ІД, підвищення її інвестиційної привабливості, зростання прибутку і можливостей рефінансування іновацій
Технології	Внутрішні процеси	Виділення нових технологій та засобів виробництва, що володіють комерційним потенціалом, виділення нових можливостей для реалізації результатів науково-дослідницької діяльності.
Ринки	Споживачі	Створення нового продукту або технології згідно з потребами ринку, прискорення продажу інновацій з найбільшою ефективністю для споживача, підвищення зайнятої підприємством частки ринку інноваційних продуктів
Знання	Навчання та розвиток персоналу	Стимулювання розвитку інновацій, навичок, знань, досвіду, поліпшення внутрішнього клімату, підвищення вартості персоналу і його відповідальності за результати праці.
Ресурси	Відсутній	Скорочення витрат на створення, придбання і поширення інновацій

Практика використання ЗСП на промислових підприємствах та теоретичні праці основоположників ЗСП свідчать про те, що кількість показників, які характеризують кожен зі складових ЗСП, повинна бути обмеженою. Доведено, що кожний показник повинен відтворювати певну деталізовану мету ІД підприємства. Узагальнення теорії та практики використання ЗСП дозволило сформулювати певні рекомендації з цього приводу (табл. 2).

Таблиця 2.

Рекомендації по кількості моніторингових показників в кожному напрямку ЗСП моніторингу інноваційної діяльності підприємства

Напрямок ЗСП моніторингу інноваційної діяльності	Кількість показників моніторингу	Частка в загальній кількості, %%
Фінанси	4...5	19...24
Технології	4...5	19...24
Ринки	4...5	19...24
Знання	5...6	24...28
Ресурси	4...5	19...24
Загальна кількість показників	21...26	100

З метою визначення найбільш важливих показників ІД в кожній з п'яти перспектив ЗСП в роботі досліджено динаміку сукупності показників ІД машинобудівних підприємств Харківського регіону, що дозволило визначити з використанням сучасних методів аналізу найбільш значущі з них, які в подальшому і можуть бути предметом ефективного і дієвого моніторингу. Рішення поставленої задачі здійснене методом факторного аналізу за типом факторизації CLASSICAL за допомогою пакету STATGRAPHICS PLUS FOR WINDOWS з використанням статистичних даних по 12 машинобудівним підприємствам Харківського регіону за період 2007—2009 рр. Ці характеристики були використані при створенні карти деталізованих цілей ІД (показників моніторингу) ІД заводу «ФЕД», яка побудована на основі положень удосконаленої ЗСП (рис.2).

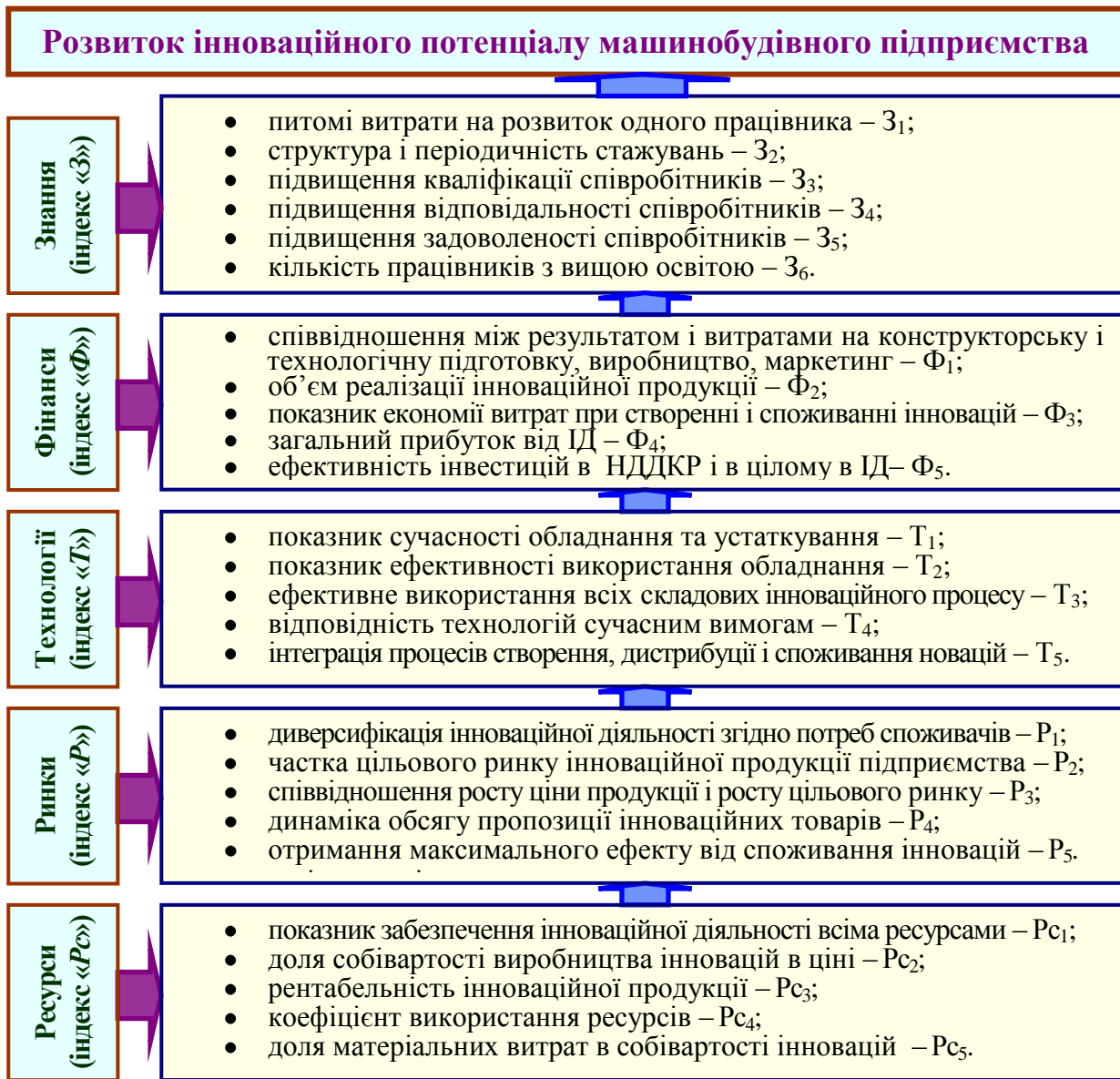

Рис. 2. Карта деталізованих цілей ІД, побудована на основі удосконаленої ЗСП

В роботі надано методичні рекомендації з розвитку наукових положень формування і побудови стратегічної BSC-карти підприємства та стратегічної BSC-карти окремих його підрозділів (каскадування цілей інноваційної діяльності), що в комплексі дозволяє суттєво покращити їх зміст за рахунок заміни терміну «проекція» на термін «напрямок», що більш точно визначає дійсний стан речей, а також включення до них відсутніх в традиційних BSC-картах граф «індикатор» (безпосередній вимір моніторингового показника) і «джерело даних», а також «періодичність моніторингу» (періодичність збору і оцінки даних по кожному напрямку) і «відповідальний» за їх представлення і оцінку.

З використання методу колективної експертизи та ретроспективної практики ІД на конкретному підприємстві встановлюються критеріальні (найбільш бажані) значення P_p моніторингових показників по кожній з перспектив ЗСП, а також відносні максимально можливі відхилення фактичних значень показників від критеріальних $P_{відн}^{max}$, при яких ще можливо більш-менш нормальне функціонування ІД на підприємстві. Розрахунки важливості відхилень фактичних показників від

критеріальних $P_{відн} \gamma_{ij}$ проводяться з урахуванням вагомості γ_{ij} кожного j -го показника в окремих i -х перспективах. Аналогічні розрахунки з урахуванням вагомості γ_{ij} проводяться і з максимально припустимими значеннями відхилень для отримання значень $P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$. Підсумок значень $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij}$ та $\Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$ по кожній з перспектив ЗСП рекомендується інтерпретувати як інтегральний, відповідно, фактичний та критеріальний моніторинговий показник по кожній з перспектив.

Інтегральний моніторинговий показник стану ІД на підприємстві по кожній з i -х перспектив ЗСП III_i пропонується визначати як відношення інтегрального фактичного моніторингового показника $\Sigma P_{відн}$ по i -й перспективі до інтегрального критеріального моніторингового показника $\Sigma P_{відн}^{max}$

$$III_i = \Sigma P_{відн} \gamma_{ij} / \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$$

де $P_{відн} \gamma_{ij}$ - відносна різниця між критеріальним і фактичним значеннями j -го показника i -ї перспективи: $P_{відн} \gamma_{ij} = [(P_{кр} \gamma_{ij} - P_{факт} \gamma_{ij}) / P_{кр} \gamma_{ij}] 100 \%$.

Підсумковий інтегральний показник моніторингу, який в цілому характеризує стан ІД на промисловому підприємстві - $III_{ід}$, може бути визначений з використанням наступної залежності:

$$III_{ід} = \frac{\sum_{i=1}^{i=5} III_i}{5} = \frac{III_{фінанси} + III_{знання} + III_{технології} + III_{ринки} + III_{ресурси}}{5}$$

Інтерпретацію статичних значень інтегральної моніторингової характеристики стану інноваційної діяльності на підприємстві $III_{ід}$ пропонується проводити з використанням рекомендацій, представлених в табл.3.

Таблиця 3

Статична оцінка моніторингових значень інтегральної моніторингової характеристики стану інноваційної діяльності на підприємстві

Характеристика поточного стану інноваційної діяльності	Статичне (поточне) значення інтегральної моніторингової характеристики $III_{ід}$
Успішний стан ІД, досягнення суттєвих поточних успіхів	$III_{ід} \leq 0,5$. $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij} << \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$
Добрий стан ІД, наявні позитивні поточні результати	$0,5 < III_{ід} < 0,70$; $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij} < \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$
Задовільний стан ІД, наявні в основному позитивні поточні результати	$0,70 < III_{ід} < 0,90$. Є випадки, коли $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij} > \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$
Незадовільний стан ІД, наявні як позитивні, так і негативні поточні результати	$0,90 < III_{ід} < 1,0$. Досить часто $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij} > \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$
Критичний стан ІД наявні в основному негативні поточні результати	$III_{ід} > 1,0$. В більшості випадків $\Sigma P_{відн} \gamma_{ij} > \Sigma P_{відн}^{max} \gamma_{ij}$

З використанням викладеного вище методичного підходу до оцінювання показників і результатів моніторингу ІД промислового підприємства проведено ряд практичних досліджень на машинобудівних підприємствах м. Харкова. В табл.4 наведена критеріальна оцінка відхилень моніторингових показників ІД по перспективам ЗСП на ДП ХМЗ «ФЕД» в 2009 році. Тут також

приведені розрахунки інтегральних показників моніторингу по окремим перспективам ЗСП, а також інтегральної моніторингової характеристики стану ІД на ДП ХМЗ «ФЕД».

Таблиця 4

Результати моніторингу ІД по перспективам ЗСП на ДП ХМЗ «ФЕД» в 2009 р.

Показник	Одиниця виміру	$P_{крj}$	$P_{фактj}$	$\frac{P_{крj}}{P_{фактj}}$	$P_{віднj}, \%$	$P_{віднj}^{max}, \%$	γ_{ij}	$P_{віднij} \gamma_{ij}$	$P_{віднij}^{max} \gamma_{ij}$	$\frac{P_{віднij} \gamma_{ij}}{P_{віднij}^{max} \gamma_{ij}}$
Перспектива «Фінанси»										
Φ_1	Відн.од.	1,20	1,13	0,07	5,8	10	0,23	1,33	2,3	0,58
Φ_2	% збуту	25	27	- 2	- 8	15	0,24	- 1,92	-1,92	-
Φ_3	%	5	3,7	1,3	26,0	25	0,14	3,64	3,5	1,04
Φ_4	Доля прибутку	35	27	8	22,9	30	0,20	4,58	6,0	0,76
Φ_5	Відн.од.	0,35	0,29	0,06	17,1	20	0,19	3,25	3,8	0,86
Підсумкова характеристика перспективи «Фінанси»								10,88	13,68	0,795
Перспектива «Знання»										
Z_1	грн/чол.	180	139	41	22,8	25,0	0,24	5,47	6,0	0,91
Z_2	Раз/рік	0,2	0,17	0,03	15,0	20,0	0,13	1,95	2,6	0,75
Z_3	Раз/рік	0,2	0,15	0,05	25,0	20,0	0,13	3,25	2,6	1,25
Z_4	Відн.од.	1,0	0,92	0,08	8,0	20,0	0,17	1,36	3,4	0,40
Z_5	Відн.од.	1,0	0,85	0,15	15,0	30,0	0,22	3,3	6,6	0,50
Z_6	%	35	33	2	5,7	10	0,11	0,63	1,1	0,57
Підсумкова характеристика перспективи «Знання»								15,96	22,3	0,72
Перспектива «Технології»										
T_1	Відн.од.	1,0	0,75	0,25	25	25	0,25	6,25	6,25	1,00
T_2	Відн.од.	1,0	0,82	0,18	18	20	0,18	3,24	3,6	0,90
T_3	Відн.од.	1,0	0,78	0,22	22	25	0,21	4,62	5,25	0,88
T_4	Відн.од.	1,0	0,70	0,30	30	25	0,22	6,6	5,50	1,20
T_5	Відн.од.	1,0	0,68	0,32	32	35	0,14	4,48	4,90	0,91
Підсумкова характеристика перспективи «Технології»								25,51	25,50	1,00
Перспектива «Ринки»										
P_1	Відн.од.	1,0	0,84	0,16	16	20	0,13	2,08	2,6	0,80
P_2	%	30	25	5	17	20	0,22	3,75	4,4	0,85
P_3	Відн.од.	1,2	0,9	0,3	25	25	0,15	3,75	3,75	1,00
P_4	%	100	79	21	21	20	0,26	5,46	5,2	1,05
P_5	Відн.од.	1,0	0,9	0,1	10	15	0,24	2,4	3,6	0,67
Підсумкова характеристика перспективи «Ринки»								17,44	19,55	0,89
Перспектива «Ресурси»										
Pc_1	%	100	97	3	3	5	0,31	0,93	1,55	0,60
Pc_2	%	75	78	3	4	10	0,15	0,6	1,5	0,40
Pc_3	%	25	22	3	12	15	0,12	1,44	1,8	0,80
Pc_4	Відн.од.	0,80	0,72	0,08	10	10	0,23	2,3	2,3	1,00
Pc_5	Відн.од.	0,5	0,61	0,11	22	20	0,19	4,18	3,8	1,10
Підсумкова характеристика перспективи «Ресурси»								9,45	10,95	0,86
Інтегральний показник моніторингу $III_{id}^{2009} = (0,795 + 0,72 + 1,00 + 0,89 + 0,86) / 5 = 0,855$										

У третьому розділі «Змістовно-структурний підхід до проведення моніторингу інноваційної діяльності машинобудівного підприємства» розроблено і обґрунтовано змістовно-структурний підхід до моніторингу ІД на машинобудівному підприємстві, концептуальна схема якого представлена на рис.3.

Змістовно-структурний підхід до моніторингу ІД не передбачає повної автономності окремих блоків. Деякі з них можуть в певній мірі перетинатися (дублюватися). Наприклад, НДР можна віднести до ресурсної складової інноваційного потенціалу (ресурс інтелектуальних напрацювань), а формування цих напрацювань – до одного з етапів інноваційного процесу. В різних блоках можуть використовуватися одні і ті ж оціночні показники і т.п. В цілому, представлене на

рис.3 групування показників при чіткому виборі та виконанні критеріїв забезпечує *системне* відтворення ІД на підприємстві.

Для успішного практичного використання змістовно-структурного підходу до моніторингу ІД підприємства розроблено систему показників, структура та зміст яких наступний. Результати моніторингу макрорівня рекомендується представляти у вигляді показників матричного типу. На рис.4 представлена матрична форма науково-технічних та ринкових показників новації.

Матричне представлення науково-технічних показників новації (рис.4а) представляє собою комплексний показник, який інтегрує в себе два основних показники - новизну (радикальність) новації (відкриття, винаходу, технології і т.п.) та зацікавленості до новації з боку підприємств та організацій. Рівень новизни винаходу встановлюється відносно легко з використанням патентної документації і може вимірюватися, наприклад, по 10-ти бальній шкалі. Виміряти зацікавленість потенціальних споживачів в новації складніше. Тут доцільно використовувати непрямі методи, наприклад, отримання відповідної інформації на науково-практичних конференціях, від постачальників, споживачів; відстежування новинок на виставках, ярмарках, публікаціях в ЗМІ.

Рис.3. Концептуальна схема змістовно-структурного підходу до моніторингу ІД

Матричне представлення ринкових показників новації (рис.4б) також уявляє собою комплексний показник, який інтегрує в себе два ринково важливі показники - ціну новації (вартість патенту, ліцензії на відкриття, винахід, технічне рішення, технологію і т.п.) та ринковий потенціал новинки, або ступінь впливу новації на цільовий ринок продукції, виготовленої з її використанням.

Радикальність новації	Висока (7-10 балів)	о А		
	Середня (5-6 балів)		о Г	о С
	Низька (1-4 бали)			о В
		Низька	Середня	Висока

Зацікавленість в новації конкуруючих потенційних споживачів
а)

Ціна покупки новації	Висока		о А	
	Середня		о Г	
	Низька		о В	о С
		Низька	Середня	Висока

Ринковий потенціал (максимально можлива доля ринку)
б)

Рис.4. Матричне представлення результатів моніторингу зовнішнього технологічного середовища (зовнішнє позиціонування новації)

Розроблено положення моніторингу інноваційної активності персоналу підприємства (моніторинг мікрорівня), яке передбачає збір, класифікацію та аналіз ідей і пропозицій від персоналу підприємства, задіяного в розробках, освоєнні, виробництві та продажу інноваційної продукції. Результативність цього напрямку моніторингової пропонується враховувати в залежності від якості організації роботи з персоналом, наявності ефективної системи матеріального та морального стимулювання працівників за виявлення інноваційної активності.

Обґрунтовано положення моніторингу складових інноваційного потенціалу підприємства, які дозволяють отримати інформаційні матеріали для оцінки можливостей та здатності підприємства до здійснення ефективної інноваційної діяльності. Пропонується включити в цей вид моніторингу наступні складові інноваційного потенціалу машинобудівного підприємства: науково-технічну, виробничо-технологічну, фінансово-ресурсну, ринкову та організаційно-управлінську.

Організаційно-економічні положення моніторингу інноваційних процесів на підприємстві передбачають відслідковування переміщення інновацій по етапам інноваційного процесу, що дозволяє при необхідності оперативно приймати корегуючі рішення не на самому виході інновації, а практично в момент виникнення проблем і перешкод, особливо на межах окремих стадій інноваційного процесу.

Методичні положення моніторингу ефективності ІД характеризують результативність ІД підприємства в цілому. Обґрунтовано, що його показники повинні відтворювати ступінь досягнення мети ІД в науково-технічній, фінансово-економічній, організаційно-управлінській, ринковій та соціально-екологічній сферах, що дозволяє, в порівнянні з існуючою базою, відстежувати комплексний результат ІД, а не тільки ринково-комерційні результати.

Розроблено засоби оперативного реагування на результати моніторингу інноваційної діяльності, положення якого дозволяють інтерпретувати результати моніторингового спостереження з використанням інтервального підходу ($\pm \tau_i$), що дозволяє співставляти рівень та ефективність ІД різних підприємств, порівнювати з ними свої можливості, переваги та недоліки і на цій основі розробляти стратегію покращення ІД. У відповідності з фактичними значеннями показників та розміром їх відхилень від критичних значень, стан ІД підприємства і результати проведеного моніторингу можна охарактеризувати як високий (фактичні значення всіх показників знаходять-

ся вище верхньої межі критичного рівня $P_i^{крит\ e}$), нормальний (фактичний стан більшості моніторингових індикаторів Φ^p знаходяться вище критичного значення $P_i^{крит}$ - рис.5), передкризовий (фактичне значення половини і більше показників Φ^p знаходяться нижче $P_i^{крит}$), кризовий (область фактичних значень всіх індикаторів Φ^p знаходиться нижче $P_i^{крит}$) та критичний (фактичні значення більшості показників Φ^p знаходяться нижче нижньої межі критичного рівня $P_i^{крит\ n}$).

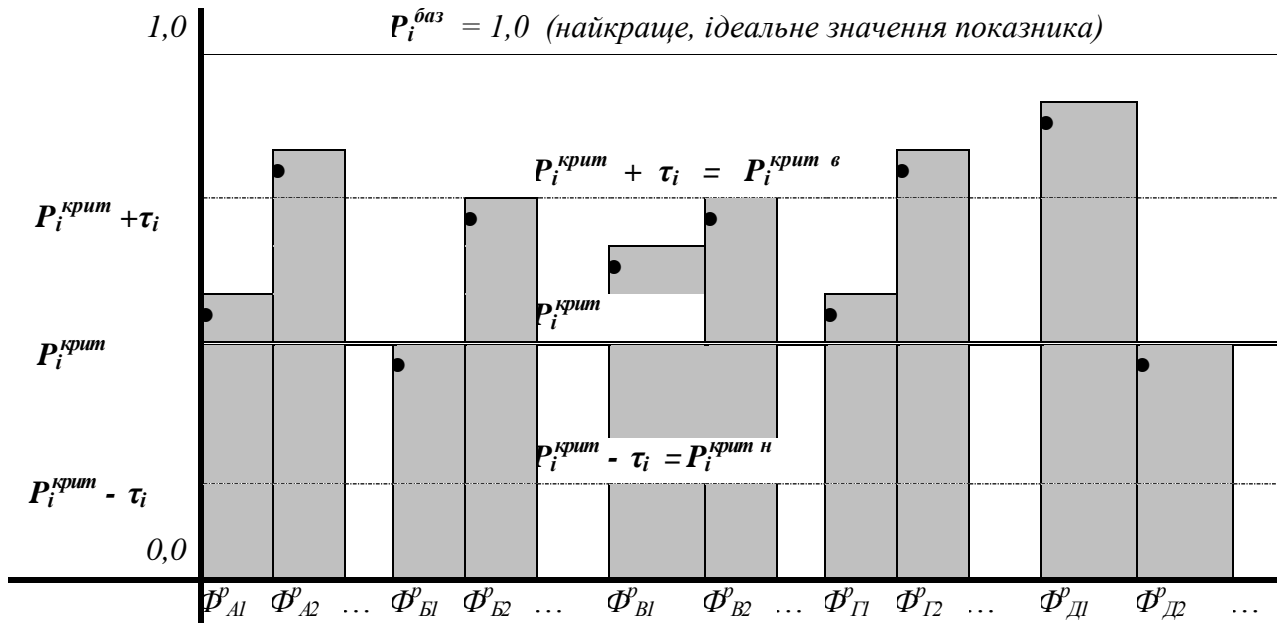

Рис.5. Вид моніторингового поля ІД підприємства при її нормальному стані

Рекомендації по інтерпретації результатів моніторингу ІД підприємства сприяють йому у вирішенні наступних проблем: підвищення ефективності моніторингу шляхом своєчасного виявлення проблем в здійсненні ІД та впровадженні заходів по їх усуненню; забезпечення дієвості процесу розробки інноваційної стратегії; отримання можливості співставлення рівня та ефективності ІД різних підприємств, порівняння своїх можливостей, переваг та недоліків з іншими підприємствами і на цій основі розроблення стратегії покращення ІД.

Важливою складовою ІД є моніторинг термінів виконання інноваційних проектів. Як свідчить практика виконання інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах, точне співпадання планових та фактичних показників є ідеальною ситуацією (сценарій «А» на рис.6а), що на практиці зустрічається досить рідко. Крім них, виділено ще декілька можливих сценаріїв (рис.6а): «В» - фактичні терміни виконання окремих стадій робіт по інноваційному проекту випереджають планові; «С» - мають місце незначні розходження між плановими та фактичними термінами виконання окремих стадій проекту, але загальний термін виконання інноваційного проекту виконується; «Д» - початок робіт суттєво затримується, але потім ситуація дещо виправляється, хоча кінцеві терміни настають з незначною затримкою; «Е» - має місце невідповідність термінів практично по всіх роботах, проект завершується з суттєвою затримкою; «F» - вкрай незадовільні терміни виконання проекту, який в підсумку вже немає сенсу.

В найбільш простому варіанті елементи моніторингу ситуацій, що наведені вище, включають в себе порівняння відносних відхилень фактичного (реального) на даний період часу відсотку виконання робіт по інноваційному проекту від запланованого $\Delta\Pi_{вик}$. Більш об'єктивну картину стану та розвитку виконання робіт по інноваційному проекту можна отримати за допомогою моніторингу показника швидкості зміни відсотку виконання завдань по проекту $\Pi_{вик}^i$ в проміжок

часу від етапу t_{i-1} до етапу t_i , тобто на проміжку часу $(t_{i-1} \dots t_i)$. В окремому випадку, якщо плановий процес виконання робіт по інноваційному процесу є рівномірним, його можна описати лінійною залежністю, а для більш точного моніторингу тенденцій розвитку процесів виконання робіт по інноваційному проекту, на наш погляд, слід відслідковувати значення другої похідної графіку відсотку виконання робіт. Коли відставання від графіку є суттєвим (сценарій «D» або «E»), доцільно здійснювати прогноз термінів закінчення робіт з використанням інтерполяції графіка виконання робіт (рис.6б). Якщо по осі абсцис відкладати термін виконання (краще цей показник позначати в долях від загального терміну виконання проекту - $t_{факт}^i / t_{пл}^n$), а по осі ординат – фактичний відсоток реального виконання робіт по проекту $\Pi_{факт} = (O_{факт} / O_{пл})100\%$, то тоді кожний фактичний стан виконання робіт по проекту може бути представлений на координатній площині в вигляді крапок відповідності. Поєднуючи крапки відповідності реального стану виконання проекту та продовжуючи природний вид кривої фактичного стану, є можливість прогнозувати подальший розвиток процесу виконання робіт по проекту до його повного завершення.

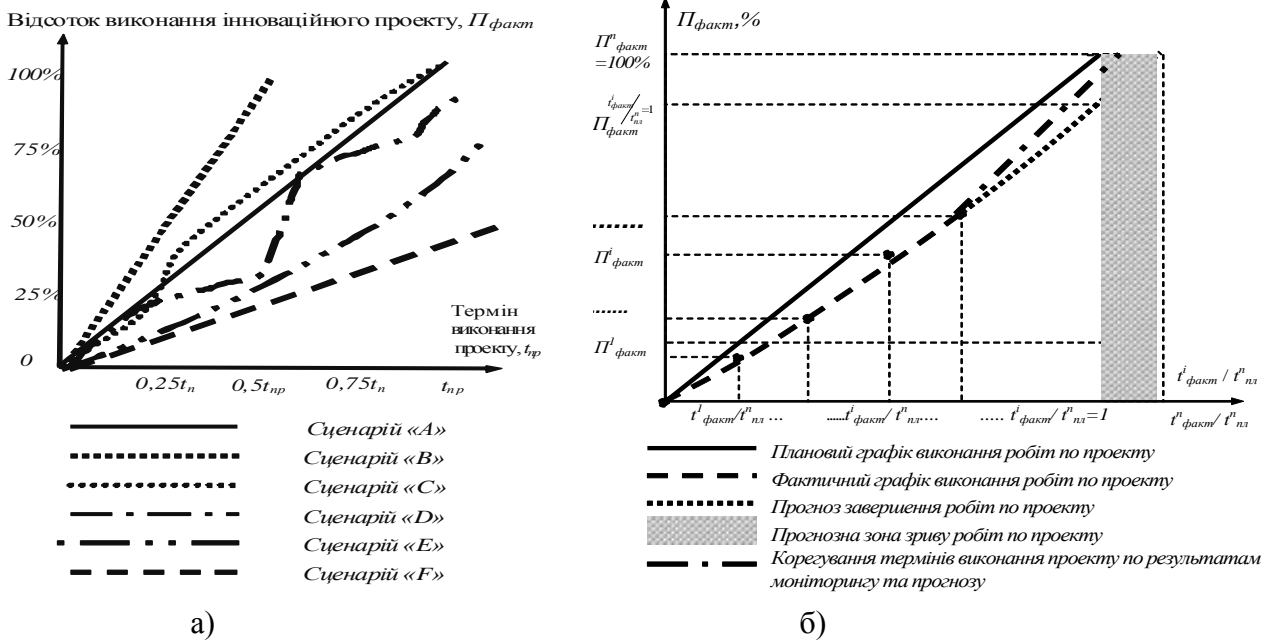

Рис.6. Графічний метод прогнозування та корегування термінів виконання інноваційних проектів на машинобудівних підприємствах

Зробити передбачення розвитку робіт з виконання інноваційного проекту, на наш погляд, можна і з використанням аналітичних викладок. Для вирішення цієї задачі рекомендується використовувати інтерполяційний поліном Лагранжа. На координатній площині інтерполяційного поліному ось абсцис відповідає часу виконання інноваційного проекту, а ось ординат – відсотку виконання робіт по проекту.

Активізація процесу поповнення бази моніторингових даних повинна проходити в момент фіксації стану виконання робіт по проекту в основній програмі оперативного управління виконанням інноваційного проекту.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі представлено обґрунтування, теоретичне узагальнення та перспективне вирішення науково-практичного завдання розвитку методичних положень моніторингу ІД машинобудівних підприємств. Основні висновки та результати, які одержано в ході дослідження, полягають у такому:

1. Обґрунтовано, що закладення теоретичних підвалин для формування цілісної системи економічного моніторингу та, зокрема, моніторингу ІД машинобудівних підприємств вимагає уточнення понятійного апарату цього виду моніторингу. Уточнено сутність моніторингу ІД, який пропонується визначати як циклічний процес відстежування змін, що відбуваються в системі ІД для встановлення статистичних закономірностей цілеспрямованого розвитку ІД в рамках стратегічної концепції ІД підприємства.

2. На основі дослідження динаміки результатів роботи машинобудівних підприємств Харківського регіону та з використанням методів факторного аналізу виявлено і обґрунтовано показники ІД, які в найбільшому ступені впливають на її результативність та в подальшому стали предметом ефективного моніторингу.

3. Запропоновано теоретико-методичний підхід до моніторингу ІД на основі адаптованої до завдань ІД збалансованої системи показників. Доведена доцільність реалізації збалансованого забезпечення основних напрямів ІД підприємства, що дозволяє суттєво підвищити ефективність її проведення.

4. Обґрунтовано критерії оцінки часткових та інтегральних показників моніторингу на базі ЗСП, які передбачають статичну і динамічну оцінку результатів моніторингу як ІД підприємства в цілому, так і стану справ по окремих перспективах ЗСП і навіть по окремим показникам ІД.

5. Розроблено методичні положення змістовно-структурного підходу до моніторингу ІД на машинобудівному підприємстві, який включає в себе автономно контролюємі напрями ІД підприємства. Серед них: моніторинг складових інноваційного потенціалу, моніторинг інноваційних зрушень на мікро- і макрорівні, моніторинг інноваційних процесів, моніторинг ефективності ІД.

6. Запропоновано механізм оперативного реагування на результати моніторингу ІД, положення якого дозволять інтерпретувати результати моніторингового спостереження з використанням інтервального підходу, що надає можливість співставляти рівень та ефективність ІД різних підприємств, порівнювати свої можливості, переваги та недоліки з іншими підприємствами і на цій основі розробляти стратегію покращення інноваційної діяльності.

7. Розроблено методичні положення моніторингу термінів виконання інноваційного проєкту на основі графо-аналітичного підходу, що дозволяє реалізувати сценарний підхід до контролю за термінами виконання проєктів і в цілому підвищити ефективність інноваційних зобов'язань машинобудівного підприємства перед своїми контрагентами.

8. Результати дисертаційної роботи впроваджені в практику роботи ВАТ «ХЕЛІЗ «Укрелектромаш», ДП ХМЗ «ФЕД», ВАТ «Електромашина», ВАТ «СКБ Укрелектромаш», а також у навчальному процесі НТУ «ХП».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Гладенко І.В. Моніторинг та класифікація конкурентних переваг інноваційного підприємства / І.В.Гладенко, Н.П.Перерва // Вісник Національного технічного університету «Харківсь-

кий політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва.- Харків: НТУ «ХП».- 2007.-№ 16.- С. 20-28. *Здобувачем обґрунтовано класифікацію напрямів моніторингу.*

2. Гладенко І.В. Система моніторингу інноваційного розвитку промислового підприємства/І.В.Гладенко // Научные труды Донецкого Национального технического университета. Серия: экономическая.- Донецк : ДонНТУ, 2008.- Вып. 33-2 (128).- С.93-99.

3. Гладенко І.В. Обґрунтування зовнішніх і внутрішніх чинників моніторингу інноваційного розвитку підприємства / П.Г.Перерва, І.В.Гладенко, А.В.Косенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва.- Харків: НТУ «ХП».- 2008.-№ 1-1.- С. 53-58. *Здобувачем обґрунтовано внутрішні чинники ІД.*

4. Гладенко І.В. Моделювання термінів виконання інноваційного проекту з використанням інтерполяційного поліному Лагранжа/П.Г.Перерва, І.В.Гладенко // Механізм регулювання економіки. - Суми : Університетська книга.- 2009.- №3.- Т.2.- С.60-69. *Здобувачем розроблено графо-аналітичний підхід до моніторингу.*

5. Гладенко І.В. Мониторинг производственно-коммерческой деятельности промышленного предприятия / П.Г.Перерва, В.Л.Товажнянский, Т.А.Кобелева, И.В.Гладенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва.- Харків: НТУ «ХП».- 2009.-№ 36-1.- С. 12-22. *Здобувачем обґрунтовано сфери і напрями використання моніторингу.*

6. Гладенко І.В. Розробка системи моніторингу інноваційної діяльності на основі збалансованої системи показників/ І.В.Гладенко // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Технічний прогрес і ефективність виробництва.- Харків: НТУ «ХП».- 2010.-№ 59.- С. 147-155.

7. Гладенко І.В. Система моніторингу інноваційної діяльності машинобудівного підприємства / І.В.Гладенко // Управління розвитком. – Харків: ХНЕУ, 2011. – № 4 (101).- С.256-258.

8. Гладенко І.В. Сбалансированная система показателей в структуре мониторинга ИД предприятия/И.В.Гладенко//Бизнес-Информ.- Харків: ХНЕУ, 2011.- № 1.- С.11-20.

9. Gladenko I. Monitoring of results of commercial use of innovations/ I.Gladenko //Business Studies.- Miskolz : Miskolz Press.- 2008.- Numer 1.- Volume 6.- S. 25-32.

10. Гладенко І.В. Моніторинг інноваційної діяльності: інтерпретація результатів /П.Г.Перерва, І.В.Гладенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – Суми : Університетська книга.- 2010.- №2.- С.108-116. *Здобувачем обґрунтовано метод інтервальних значень.*

11. Gladenko I. Antikrizisnyy monitoring of finansovo-ekonomicheskikh indexes of work of enterprise/ P.Pererva, V.Tovazhnyanskiy, T. Kobleva, I.Gladenko // Business Studies.- Miskolz : Miskolz Press.- 2010.- Number 2.- Volume 7.- S. 171-183. *Особисто здобувачем розроблено методичний підхід до проведення моніторингу.*

12. Pererva Petro Monitoring of Efficiency of Innovative Activity of Industrial Enterprise / Petro Pererva, Karin Schimpf, Ivan Gladenko // “Club of Economics in Miskolz” ТМР.- Miskolz : Miskolz Press.- 2010.- Number 2.- Volume 6.- P. 63-68. *Здобувачем запропоновано показники ефективності моніторингу.*

13. Gladenko Ivan Monitoring of processes of the transfer of technologies and commercial realization of innovations / Petro Pererva, Ivan Gladenko, Aleksandra Kosenko // VI. Nemzetközi Konferencia [A közgazdasz kepzés megkezdésének 20. évfordulója alkalmából], (Miskolc, 10-11 október 2007) /

Miskolci Egyetem Gazdasagtudomanyi Kar.– Miskolc – Lillaüred.- 2007.- I kötet - S. 390-393. *Здобувачем запропоновано методичні засади моніторингу трансферу інновацій.*

14. Гладенко І.В. Моніторинг процесу виконання інноваційного проекту / І.В.Гладенко // Сборник материалов XII международной научно-практической конференции [«Проблемы и перспективы инновационного развития экономики»] (м.Скадовськ, 10-15 вересня 2007).- К.: СПД Цудзинович Т.И., 2008.- С.390-393.

15. Гладенко І.В. Визначення термінів виконання інноваційного проекту на основі інтерполяційного поліному Лагранжа / П.Г.Перерва, І.В.Гладенко // Збірник тез доповідей III міжнародної науково-практичної конференції [„Маркетинг інновацій. Інновації в маркетингу”], (м.Суми, 1-3 жовтня 2009р.) / Сумський державний університет.- Суми : ВВП „Мрія-1” ТОВ, 2009.- С.164-169. *Здобувачем розроблено аналітичний підхід до моніторингу інноваційних проектів.*

16. Гладенко І.В. Использование сбалансированной системы показателей для мониторинга ИД на машиностроительном предприятии / И.В.Гладенко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених [«Актуальні проблеми розвитку економіки України в контексті глобалізаційних процесів»], (м.Харків, 9 грудня 2009р.) / НТУ «ХП». - Х.: НТУ «ХП», 2009.- С.130-132.

17. Гладенко І.В. Моніторинг інновацій як економічна категорія/ І.В.Гладенко, К.Шімпф // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції [«Стратегії інноваційного розвитку економіки: бізнес, наука, освіта»], (м.Харків, 07-10 квітня 2010р.)/НТУ «ХП».- Х.: НТУ «ХП», 2010.- С.87-89. *Здобувачем удосконалено термін «моніторинг ІД».*

18. Гладенко І.В. Обґрунтування причин необхідності моніторингу інноваційної діяльності на підприємствах / І.В.Гладенко // Матеріали ХУІІ міжнародної науково-практичної конференції [«Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я»], (м.Харків, 12-14 травня 2010р.) / НТУ «ХП».- Х.: НТУ «ХП», 2010.- С.114.

19. Гладенко І.В. Інтерпретація результатів моніторингу інноваційної діяльності / І.В.Гладенко, П.Г.Перерва // Матеріали ІV міжнародної науково-практичної конференції [«Маркетинг інновацій і інновації в маркетингу»], (м.Суми, 29 вересня - 1 жовтня 2010р.) / Сумський державний університет.- Суми: ТОВ «Папіріус», 2010.- С.49-52. *Здобувачем розроблено метод інтервальних значень.*

20. Гладенко І.В. Концептуальні засади змістовно-структурного підходу до моніторингу інноваційної діяльності / І.В.Гладенко // Матеріали щорічної Інтернет-конференції [«Стратегії інноваційного розвитку економіки: проблеми, перспективи, ефективність»], (10 грудня 2010р.). - Х.: НТУ «ХП».- 2010р.- С. 210-213.

21. Гладенко І.В. Моніторинг інновацій як економічна категорія / І.В.Гладенко // Матеріали V науково-практичної конференції [«B2B маркетинг»], (м.Київ, 24-26 лютого 2011р.).- К.: Видавництво «Спрінт прінт», 2011.- с. 17.

АНОТАЦІЇ

Гладенко І.В. Формування системи моніторингу інноваційної діяльності на машинобудівному підприємстві. - Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Національ-

ний технічний університет «ХПІ», Харків, 2010.

У роботі пропонуються методичні положення формування системи моніторингу інноваційної діяльності машинобудівних підприємств з використанням збалансованої системи показників. З цією метою розроблено концептуальні засади моніторингу з використанням адаптованої до завдань інноваційної діяльності збалансованої системи показників. Запропоновано п'ять базових перспектив: знання, фінанси, технології, ринки та ресурси, використання яких в системі моніторингу сприяє забезпеченню його комплексності та ефективності. Розроблено концептуальну схему змістовно-структурного підходу до моніторингу інноваційної діяльності, який включає в себе самостійно контролюємі складові інноваційної діяльності підприємства: моніторинг інноваційних зрушень на макро- і макрорівні, моніторинг складових інноваційного потенціалу, моніторинг інноваційних процесів, моніторинг ефективності інноваційної діяльності та контролю за термінами виконання інноваційних проектів.

Основні положення роботи підтверджені практичними результатами їх впровадження на підприємствах машинобудівного комплексу.

Ключові слова: інноваційна діяльність, машинобудівне підприємство, моніторинг, інноваційний проект, збалансована система показників, ефективність.

Гладенко И.В. Формирование системы мониторинга инновационной деятельности на машиностроительном предприятии.- Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 - экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Национальный технический университет «ХПИ», Харьков, 2010.

В диссертационной работе представлено обоснование, теоретическое обобщение и перспективное решение научно-практической задачи развития методов проведения мониторинга инновационной деятельности машиностроительных предприятий.

Мониторинг инновационной деятельности предлагается определять как циклический процесс отслеживания изменений, которые происходят в системе инновационной деятельности для установления определенной статистической закономерности. Определена основная задача создания системы мониторинга инновационной деятельности – оценка реальной и потенциальной возможности предприятия использовать в своем инновационном развитии такие факторы как наличие информационно-аналитической базы для разработки инновационной модели развития предприятий, стратегии их развития, взаимоувязки инновационной политики предприятия с региональной и национальной политикой.

Выявлены и обоснованы наиболее значимые показатели инновационной деятельности на основе исследования их динамики на машиностроительных предприятиях Харьковского региона и с использованием методов факторного анализа, использование которых способствует проведению эффективного мониторинга.

Для повышения эффективности мониторинга инновационной деятельности предложено использовать одну из наиболее известных моделей комплексной оценки эффективности работы промышленного предприятия - сбалансированную систему показателей. На базе комплексного подхода в работе предлагаются методические положения формирования системы мониторинга инновационной деятельности машиностроительных предприятий в свете сбалансированной системы показателей с целью определения возможности реализации избранной стратегии инновационного развития на предприятиях машиностроительной отрасли. С этой целью разработаны концептуальные принципы проведения мониторинга инновационной деятельности с использованием адаптированной к заданиям инновационной деятельности сбалансированной системы показателей.

базовых перспектив сбалансированной системы показателей: знание, финансы, технология, рынки и ресурсы, использование которых в системе мониторинга инновационной деятельности способствует обеспечению его комплексности и эффективности использования.

Разработана концептуальная схема содержательно-структурного подхода к мониторингу инновационной деятельности, который включает в себя самостоятельно контролируемые составляющие инновационной деятельности предприятия: мониторинг инновационных изменений на макро- и микроуровнях, мониторинг составляющих инновационного потенциала, мониторинг инновационных процессов, мониторинг эффективности инновационной деятельности. Предложены способы оперативного реагирования на результаты мониторинга инновационной деятельности, положения которого позволят интерпретировать результаты мониторингового наблюдения с использованием интервального подхода, что дает возможность сопоставлять уровень и эффективность инновационной деятельности разных предприятий, сравнивать свои возможности, преимущества и недостатки с соответствующими показателями других предприятий и на этой основе разрабатывать стратегию улучшения инновационной деятельности субъектов предпринимательства.

Разработаны методические рекомендации по мониторингу сроков выполнения инновационного проекта на основе графо-аналитического подхода и с использованием интерполяционного полинома Лагранжа, что позволяет реализовать сценарный подход к контролю за сроками выполнения проектов и в целом повысить эффективность инновационных обязательств машиностроительного предприятия.

Основные положения работы подтверждены практическими результатами их внедрения на предприятиях машиностроительного комплекса.

Ключевые слова: инновационная деятельность, машиностроительное предприятие, мониторинг, инновационный проект, сбалансированная система показателей, эффективность.

Gladenko I.V. Forming of the system of monitoring of innovative activity on a machine-building enterprise.- Manuscript.

Dissertation on the receipt of scientific degree of candidate of economic sciences after specialty 08.00.04 is an economy and management enterprises (after the types of economic activity) it is the National technical university of «KhPI», Kharkov, 2010.

Methodical positions of forming of the system of monitoring of innovative activity of machine-building enterprises are in-process offered in the prospects of the balanced system of indexes. To that end conceptual principles of monitoring are developed with the use of the innovative activity of the balanced system of indexes adapted to the tasks. Five base prospects are offered: knowledge, finances, technologies, markets and resources the use of which in the system of monitoring allows to provide his complexity and efficiency of the use. A conceptual chart is developed richly in content structural to going near monitoring of innovative activity, which includes for itself independently control constituents of innovative activity of enterprise: monitoring of innovative changes on macro- and microlevels, monitoring of constituents of innovative potential, monitoring of innovative processes, monitoring of efficiency of innovative activity.

The substantive provisions of work are confirmed the practical results of their introduction on the enterprises of machine-building complex.

Keywords: innovative activity, machine-building enterprise, monitoring, innovative project, balanced system of indexes, efficiency.

ГЛАДЕНКО ІВАН ВАСИЛЬОВИЧ

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА МА-
ШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності)

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Відповідальний за випуск доктор екон. наук, проф. Перерва П.Г.

Підписано до друку 13.05.2011 р. Формат 60×90/16.

Папір офсетний. Друк різнографічний.

Обсяг 0,9 ум.-друк. арк. Наклад 100 прим. Зам. №

Надруковано у центрі оперативної поліграфії ТОВ «Рейтинг»

61022, м. Харків, вул. Сумська, 37.

Тел. (057) 700-53-51, 714-34-26, 771-00-92, 771-00-96.